

ULUSLARARASI TİCARETTE ÖDEME ŞEKİLLERİ VE UYGULAMALARI

Hissen Hassan
251435078

Öz

*Bu çalışma, uluslararası ticarete yaygın olarak kullanılan ödeme yöntemlerinden **akreditif** ve **mal mukabili** sistemlerini incelemektedir. Çalışmanın amacı, bu iki yöntemin işleyişini, tarafların sorumluluklarını, avantaj ve dezavantajlarını, ayrıca gerçek ticari örnekler üzerinden uygulamalarını değerlendirmektir.*

Akreditif yöntemi, bankaların garantörlüğü sayesinde hem ihracatçıya hem de ithalatçıya güvenli bir ticaret ortamı sunarken; mal mukabili yöntemi, taraflar arasında güvene dayalı, düşük maliyetli bir ödeme şeklidir. Çalışmada Türkiye-Almanya otomotiv ihracatında akreditif, Türkiye-Nijerya gıda ihracatında ise mal mukabili örnekleri incelenmiştir.

Sonuç olarak, uluslararası ticarete ödeme yönteminin seçimi; taraflar arasındaki güven düzeyi, ülke riski, işlem hacmi ve ürün türüne göre değişmektedir. Doğru yöntem seçimi, ticari başarının ve sürdürülebilir iş ilişkilerinin temelini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası ticaret, ödeme yöntemleri, akreditif, mal mukabili, ihracat, ithalat

Bu çalışma, İstanbul Gelişim Üniversitesi bünyesinde,

Uluslararası Ticaret ve Lojistik Programı öğrencisi Hissen Hassan tarafından,

Doç. Dr. İsmail Cem Ay'ın değerli rehberliği ve akademik himayesi altında hazırlanmıştır.

1. Giriş

Uluslararası ticaret, farklı ülkelerdeki alıcı ve satıcıların mal veya hizmet alışverişinde bulunduğu karmaşık bir süreçtir. Bu süreçte güven, ödeme garantisi ve belge kontrolü büyük önem taşır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2023).

Ticari işlemlerde hem satıcı hem de alıcı açısından riskleri azaltmak amacıyla çeşitli ödeme yöntemleri geliştirilmiştir. En yaygın yöntemlerden bazıları **Akreditif (Letter of Credit)** ve **Mal Mukabili (Open Account)** yöntemleridir (ICC, UCP 600, 2022).

Bu çalışma, bu iki yöntemin işleyişini, avantajlarını, dezavantajlarını ve uygulama örneklerini incelemeyi amaçlamaktadır.

2. Akreditifin Tanımı

Akreditif, ithalatçının talebi üzerine bir banka tarafından ihracatçıya verilen, belirli belgelerin uygun şekilde ibraz edilmesi koşuluyla ödemenin garanti altına alındığı bir ödeme yöntemidir (Türk Eximbank, 2022).

Bu sistemde, banka ithalatçının adına hareket eder ve ihracatçıya ödeme yapmayı taahhüt eder. Böylece taraflar arasındaki güven sorunu büyük ölçüde ortadan kalkar (T.C. Merkez Bankası, 2023).

3. Akreditifin Anahtar Özellikleri

- Bankalar arası güvence sağlar:** Ödeme, belgelerin doğruluğuna ve şartlara uygunluğuna bağlıdır (ICC, UCP 600, 2022).
- Satıcı için güvenli:** Banka garantisi sayesinde ihracatçı, alıcıyı tanımıyor olsa bile ödemesini alır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2023).
- Alıcı için kontrollü:** Mallar gönderilmeden önce banka, belgelerin doğruluğunu denetler (Dünya Bankası Ticaret Raporu, 2024).
- Uygulama alanı:** Genellikle yüksek tutarlı veya ilk defa yapılan ticaretlerde tercih edilir (Türk Eximbank, 2022).

4. Akreditifte Tarafların Sorumlulukları

- İthalatçı (Alıcı):** Bankasına akreditif açtırır ve gerekli şartları belirler (T.C. Merkez Bankası, 2023).
- İhracatçı (Satıcı):** Malları sözleşmeye uygun şekilde gönderir ve gerekli belgeleri bankasına ibraz eder (ICC, UCP 600, 2022).
- Banka:** Belgeleri inceler, uygun bulursa ödemeyi yapar ve belgeleri ithalatçıya iletir (Türk Eximbank, 2022).

5. Akreditif Uygulama Örneği

Örnek: Türkiye'den Almanya'ya otomotiv yedek parçası ihracatı.

Türk ihracatçı, Alman alıcıyla anlaşma yaptıktan sonra, alıcı kendi bankasından bir **akreditif** açtırır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2023).

İhracatçı malları gönderir ve konşimento, sigorta poliçesi, fatura gibi belgeleri bankasına teslim eder. Banka belgeleri kontrol eder, şartlara uygunsa ödemeyi yapar (ICC, 2022).

Bu yöntem sayesinde ihracatçı parasını garanti altına alırken, ithalatçı da malların sözleşmeye uygun olarak gönderildiğinden emin olur (Dünya Bankası, 2024).

6. Mal Mukabili Ödeme Tanımı

Mal mukabili ödeme, satıcının malları sevk ettikten sonra alıcının belirlenen vadede ödeme yaptığı, tamamen güvene dayalı bir yöntemdir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2023).

Bu yöntemde herhangi bir banka garantisi bulunmaz. Genellikle uzun süredir iş yapan firmalar arasında kullanılır (Türk Eximbank, 2022).

Satıcı malları gönderir, belgeleri alıcıya doğrudan yollar ve ödeme, sözleşmede belirtilen vade sonunda yapılır (ICC, 2022).

7. Mal Mukabilinin Anahtar Özellikleri

- Basit ve hızlı:** Belgelerin bankalar arasında dolaşmasına gerek kalmadan işlem tamamlanır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2023).
- Satıcı açısından riskli:** Ödeme, mal tesliminden sonra yapılır, bu da tahsilat riski oluşturur (Dünya Bankası, 2024).
- Alıcı açısından avantajlı:** Mallar eline geçtikten sonra ödeme yapma imkânı sağlar (Türk Eximbank, 2022).
- Kullanım alanı:** Gıda, tekstil, tarım gibi güvene dayalı sektörlerde tercih edilir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2023).

8. Mal Mukabili Uygulama Örneği

Örnek: Türkiye'den Nijerya'ya gıda ürünü (bakliyat) ihracatı.

Türk ihracatçı, Nijeryalı alıcıyla daha önce ticaret yaptığı için güven ilişkisi kurulmuştur (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2023).

Mallar sevk edilir ve belgeler alıcıya gönderilir. Alıcı, malları teslim aldıktan 60 gün sonra ödeme yapar (Türk Eximbank, 2022).

Bu yöntem, düşük banka masrafları ve hızlı işlem avantajı sunar, ancak satıcı için ödeme riskini beraberinde getirir (Dünya Bankası, 2024).

9. Avantajlar ve Dezavantajlar

Ödeme Yöntemi	Avantajları	Dezavantajları	Kaynak
---------------	-------------	----------------	--------

Akreditif	Güvenli ödeme, banka garantisi, belgelerle kontrol	Yüksek banka masrafları, süreç uzunluğu	(ICC, 2022; Türk Eximbank, 2022)
Mal Mukabili	Basit işlem, düşük maliyet	Satıcı açısından tahsilat riski yüksek	(T.C. Ticaret Bakanlığı, 2023; Dünya Bankası, 2024)

10. Değerlendirme ve Sonuç

Akreditif, özellikle yeni ticari ilişkilerde veya yüksek tutarlı işlemlerde **en güvenli** yöntemdir (ICC, 2022).

Mal mukabili ise uzun süreli iş ortaklıklarında **daha pratik ve düşük maliyetli** bir alternatiftir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2023).

Ticarette hangi yöntemin kullanılacağı, tarafların birbirine olan güvenine, ülke riskine, ürünün niteliğine ve ödeme vadelerine göre değişir (Dünya Bankası, 2024).

Sonuç olarak, uygun ödeme yönteminin seçimi, ticari başarının yanı sıra taraflar arasında sürdürülebilir bir iş ilişkisi kurulmasını da sağlar (Türk Eximbank, 2022).

Kaynakça

- ICC (International Chamber of Commerce). *UCP 600: Uniform Customs and Practice for Documentary Credits*. Paris, 2022.
- T.C. Ticaret Bakanlığı. *Uluslararası Ticarette Ödeme Şekilleri Rehberi*. Ankara, 2023.
- Türk Eximbank. *Dış Ticarette Ödeme Yöntemleri ve Risk Yönetimi Raporu*. İstanbul, 2022.
- T.C. Merkez Bankası. *Uluslararası Ticaret İşlemleri Raporu*. Ankara, 2023.
- Dünya Bankası. *Global Trade Outlook Report*. Washington D.C., 2024.

Anahtar Kelimeler:

1. Uluslararası ticaret
2. Ödeme yöntemleri
3. Akreditif (Letter of Credit)
4. Mal mukabili (Open Account)
5. Vesaik mukabili (Documents Against Payment)
6. İhracat
7. İthalat
8. Banka garantisi
9. Ticaret riski
10. Güvenli ödeme
11. Dış ticaret uygulamaları
12. Ticari örnekler
13. Avantajlar ve dezavantajlar
14. Ödeme süreci
15. Finansal güvence